

Ökad konkurrens och minskad inflationsbenägenhet har fortsatt att påverka prisbildningen gynnsamt.

Sammantaget förefaller det således som om ökad konkurrens och minskad inflationsbenägenhet har fortsatt att påverka prisbildningen gynnsamt och att

den underliggande inflationen följer en något lägre bana än vi räknade med i decemberrapporten. Den registrerade inflationen mätt med KPI har dessutom påverkats av faktorer av engångskaraktär i en större omfattning än väntat.

NYTT HARMONISERAT INFLATIONSMÅTT

Den 7 mars 1997 publicerade EU:s statistikmyndighet Eurostat för första gången det Harmoniserade Indexet för KonsumentPriser (HIKP).¹ Detta är en efterföljare till det interimistiska index (IIKP) som publicerats under 1996 och har beräknats från januari 1995 till januari 1997. I fortsättningen kommer HIKP att publiceras månadsvis av de nationella statistikmyndigheterna.

I januari 1997 var inflationen i Sverige, mätt med HIKP, 1,3 procent. Det var, tillsammans med Luxemburg, den näst lägsta inflationen inom EU. Den lägsta inflationen i januari 1997 registrerades i Finland (se tabell 1). Sett över de senaste 12 månaderna hade dock Sverige den lägsta genomsnittliga inflationen inom EU. En starkt bidragande orsak till detta var sänkningen av livsmedelsmomsen från årsskiftet 1995/96.

Maastrichtfördraget utgör bakgrunden till den EU-harmonisering av konsumentprisindex som pågått sedan mitten av 1993, även om sådana ambitioner funnits under flera decennier. Fördraget anger att granskningen av vilka länder som uppfyller konvergenskriteriet om prisstabilitet för EMU:s tredje fas ska göras med ett internationellt jämförbart inflationsmått.

Till skillnad från det tidigare IIKP baseras HIKP på harmoniserade insamlings- och beräkningsmetoder. IIKP innebar endast att produkt-

¹ De länder som deltagit i harmoniseringsarbetet är de 15 EU-länderna, samt Norge och Island.

Tabell 1.

Inflationen i EU-länderna mätt med HIKP.
Procent

	Januari 1997	Genomsnitt januari 1996 -januari 1997
Sverige	1,3	0,8
Luxemburg	1,3	1,2
Tyskland	1,7	1,2
Finland	0,9	1,5
Nederländerna	1,8	1,5
Belgien	2,2	1,8
Österrike	1,6	1,8
Danmark	2,6	1,9
Frankrike	1,8	2,1
Irland	1,9	..
EU	2,2	2,4
Storbritannien	2,1	..
Portugal	2,8	2,9
Spanien	2,8	3,6
Italien	2,6	4,0
Grekland	6,6	7,9

Källa: Eurostat

områden där skillnaderna mellan länderna var som störst, kapitalkostnader för egnahem, försäkringstjänster, samt hälso- och sjukvårdsavgifter, exkluderades. Dessa områden utgjorde ca 17 procent av det svenska KPI.

HIKP är dock inte fullt harmoniserat. Det återstår ännu några år innan detta arbete är slutfört. De nationella statistikmyndigheterna har, till-

sammans med EU:s statistikorgan Eurostat, hittills enats om regler för klassificeringen av underindex, hur nya produkter ska behandlas, minimikrav för kvalitetsjustering och urvalsförfarande. De viktigaste områdena som återstår att komma överens om är framför allt vilka produktområden som ska täckas av indexet och hur vikterna ska revideras. Den svenska konstruktionen med ett långtidsindex kommer inte att finnas i HIKP.

För svensk del innebär KPI-harmoniseringen än så länge att månatliga prismätningar på böcker, begravnings tjänster och elektricitet blir nödvändiga, samt att prismätningar på begagnade bilar, vissa privata utbildningstjänster och banktjänster utvecklas. Dessa förändringar har redan i vissa fall införts eller kommer att införas även i det nationella KPI i den utsträckning som de är förenliga med dess beräkningsprinciper.

Områden som exkluderades i IIKP kommer i princip att ingå i HIKP när man kommit överens om hur dessa ska beräknas för att uppfylla kravet

att ingå i ett internationellt jämförbart inflationsmått. Försäkringstjänster – som tidigare exkluderades – ingår i HIKP från 1997. Det gör dock ännu så länge varken kapitalkostnader för egna hem eller hälso- och sjukvårdsavgifter. Fastighets skatten för egna hem som ingår i det svenska KPI kommer inte att finnas med i HIKP, men däremot andra kostnader för egna bostäder som t.ex. el, värme och sophämtning.

Det är för närvarande inte aktuellt att använda HIKP som målvariabel för penningpolitiken. Det är i flera avseenden osäkert hur indexet kommer att beräknas de närmaste åren, eftersom harmoniseringsarbetet fortfarande pågår. Ett annat skäl är att det kommer att dröja innan det finns en tidsserie av det nya indexet som är tillräckligt lång för att kunna användas för penningpolitiska analyser. I inflationsrapporterna framöver kommer dock utvecklingen av HIKP att redovisas som en viktig inflationsindikator och användas för internationella jämförelser.

Faktorer av betydelse för den framtida inflationen

Efter att ha nått botten under första kvartalet 1996, i en relativt mild konjunkturavmattning, har den svenska ekonomin successivt återhämtat sig. BNP ökade med 1,1 procent 1996. Under andra halvåret 1996 var det framför allt stigande privat konsumtion som bidrog till BNP-tillväxten, samtidigt som exporten fortsatte att öka. Produktionsuppgången motverkades av lageravvecklingen, särskilt under andra halvåret 1996, men också av en svag offentlig konsumtions- och investeringsefterfrågan.

INVESTERINGSBOOMEN INOM INDUSTRIEN DÄMPADES MOT SLUTET AV 1996

Trots att industriproduktionen stagnerade under hösten 1996 var den närmare 6 procent högre under

fjärde kvartalet än ett år tidigare. För 1996 som helhet ökade industriproduktionen med drygt 2 procent. Skillnaderna var dock stora mellan branscherna. Inom exempelvis teleproduktindustrin ökade produktionen med närmare 35 procent, medan produktionen inom massaindustrin minskade med 6 procent. Sedan hösten 1996 har orderingången stagnerat, vilket också avspeglades i industriföretagens förväntningar i KI:s industribarometer. Tillväxten i orderingången, enligt SCB, var ändå fortsatt hög under fjärde kvartalet 1996, kring 9 procent på årsbasis.

Investeringsaktiviteten inom industrin mattades mot slutet av året. Detta understryks av att tillverkningsföretagen i KI:s barometer uppgav att produktionskapaciteten endast ökade obetydligt fjärde kvartalet 1996. Under 1996 som helhet var dock investeringarna en starkt bidragande orsak till återhämt-